

Kako razvoj održavamo

U ekološkoj državi Crnoj Gori ekološki problemi se umnožavaju, a pored njih imamo i pet ekoloških crnih tačaka koje su bile crne i kada je 1991. Crna Gora proglašena za ekološku državu: Kombinat aluminijuma Podgorica, Željezara Nikšić, Termoelektrana Pljevlja, Brodogradilište Bijela i flotacijsko jalovište olova i cinka Gradac (Rudnik Šuplja stijena) u Pjevljima su najkritičnije crne ekološke tačke na teritoriji prve ekološke države u svijetu. Na ovim lokacijama nalaze se „istorijska odlagališta industrijskog otpada“.

KAP je bio i ostao najveći ekološki problem Crne Gore: u okviru KAP-a postoji oko sedam miliona tona crvenog mulja (stacioniran u dva bazena) i 500.000 tona čvrstog industrijskog otpada. Zvaničnih analiza o štetnosti KAP-a po ljudsko zdravlje nema, treba utvrditi vezu između učestalosti obolijevanja radnika KAP-a i stanovnika Zetske ravnice od kancera.

Glavni zagađivač životne sredine u Nikšiću je Željezara, koja radi bez ekološke dozvole. Često se upozorava na porast broja oboljelih od respiratornih, a i drugih vrsta kancera, usljed zagađivanja, o tome nema podataka. Direktorica Specijalne bolnice za plućne bolesti dr Gordana Reljić kaže da na kraju svakog mjeseca analiziraju podatke, odnosno, da to djelimično rade svake dvije sedmice.

“U februaru smo imali samo tri oboljela od tuberkuloze, a u januaru sedam. To su podaci koji bi odgovarali prošlogodišnjim rezultatima kada je ukupno bilo 127 oboljelih od tuberkuloze, ali strašno je to što smo za prvih 15 dana februara otkrili 15 karcinoma pluća. Uz to, u januaru smo otkrili 20 karcinoma pluća”, kaže dr Reljić, napomnivši da bi se na osnovu ovih podataka situacija mogla nazvati i alarmantnom.

Termoelektrana i Rudnik uglja u Pljevljima, poput KAP-a, zagadile su vodu, zemljište i vazduh. Pljevljaci, mještani Srpske u Zeti i Nikšićani udišu najzagađeniji vazduh u Crnoj Gori. U Pljevljima je u porastu broj oboljelih od bolesti respiratornih organa, posebno djece, raste i broj spontanih pobačaja i prijevremeno rođene djece.

Najavljeno je da će Crna Gora uzeti kredit od Svjetske banke - ukupno 60 miliona dolara za sanaciju kritičnih ekoloških tačaka: Kombinata aluminijuma Podgorica, Željezare Nikšić, Termoelektrane i Gradca u Pljevljima i Brodogradilišta u Bijeloj. Radni tim Svjetske banke će tek u septembru završiti izvještaj o procjeni projekata Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje, koji podrazumijeva sanaciju pet crnih ekoloških tačaka i izgradnju nacionalne deponije za odlaganje opasnog otpada.

Aleksandar Perović, direktor Ekološkog pokreta Ozon, koji je kao predstavnik NVO član Upravnog odbora projekta Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje, kaže da će za uspješnu sanaciju pet crnih tačaka biti potrebna veća ulaganja.

„Da bi Crna Gora, koja je sebi dala epitet ekološka država, ispunila standarde EU, a što će se morati uraditi ukoliko želimo postići da budemo dio ove međunarodne zajednice, biće potrebno mnogo više od 60 miliona dolara. Po nekim projekcijama, koje su na našu molbu dale diplomate zemalja koje su uspješno završile proces EU integracija, riječ je o preko dvije milijarde eura", kaže Perović .

“Načinom na koji se u Crnoj Gori eksploatišu prirodni neobnovljivi resursi trajno se gube pojedini privredni sektori, devastira se životna sredina, degradira prostor. Sa takvom nebrigom o prirodnim resursima, od održivog razvoja neće ništa ostati”, kaže Perović.

Boljitak bi nam moglo donijeti približavanje EU i obaveza veće brige za životnu sredinu. No, usvajanje propisa Crnoj Gori do sada nije bio problem, primjena istih nam je loša.

Poglavlje 27, koje se odnosi na životnu sredinu, iziskuje veliki novac neophodan za izgradnju nove i održavanje postojeće ekološke infrastrukture, za sanaciju posljedica zagađenja i degradacije prirodnih resursa, i za uspostavljanje novih standarda i preventivnih mehanizama daljeg ugrožavanja prirode.

„Neefikasna i selektivna primjena zakona, ukoliko se suštinski posmatra, je najcrnja crna tačka u ekološkoj državi Crnoj Gori", smatra Perović. „Zakoni se donose zbog forme, a ne da ispune suštinu, nijesu potrebni nikome i veoma brzo će to shvatiti nadležne institucije, jer se više neće moći prikrivati neuspjesi”.

Da bi se smanjila količina stvorenog otpada koji treba odložiti neophodno je da se unaprijede razvoj i strategija koja će pratiti "teorijski" prihvaćenu hijerarhiju upravljanja otpadom .

Količina industrijskog otpada može da se smanji supstitucijom proizvoda (npr. korišćenjem materijala za pakovanje pogodnih za recikliranje umjesto plastičnih).

Prof. dr Aleksandar Jovović sa Mašinskog fakulteta skreće pažnju na probleme koji se javljaju u sistemu upravljanja otpadom, odnosno na neophodnost hitnog kreiranja finansijskih instrumenata za sistemsku podršku u oblasti reciklažne industrije, neiskorišćenost pojedinih vrsta industrijskog otpad, npr. u građevinarstvu ili poput letećeg pepela iz termoelektrana, nedostatak postrojenja za tretman opasnog i neopasnog otpada, nedostatak jasnih procedura koje definišu kada otpad prestaje da bude otpad i postaje proizvod, što je posebno važno za pojedine tokove opasnog i neopasnog industrijskog otpada, nedovoljna obaveštenost i uključenost građana što onemogućava sprovođenje ozbiljnih projekata u ovoj oblasti.

Postojeći načini proizvodnje i potrošnje stvaraju sve veću količinu otpada. Imajući u vidu nedostatak tehničkih kapaciteta za upravljanje opasnim otpadom, kao i nedostatak finansijskih sredstava za investicije u izgradnju ovakvih objekata u skorije vreme, jedino rešenje za bezbedno zbrinjavanje opasnog otpada je izvoz u zemlje EU koje poseduju ovu vrstu objekata.

napomena: fotografije preuzete sa interneta